

کدوی تخمه کاغذی (*Cucurbita pepo* subsp. *pepo* convar. *pepo* var. *styriace* (*Grebense*)) گیاهی جدید برای صنایع داروسازی ایران

حسین آرویی، رضا امید بیگی

دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده کشاورزی گروه باغبانی

کریستوفر کلمبوس (Christopher Columbus) اولین کدو را در زمان کشف دنیای جدید، در جزایر کارائیب در سال ۱۴۹۲ مشاهده نمود. کدوی تخمه کاغذی گیاهی علفی، یکساله و متعلق به تیره کدوئیان می باشد. مشخصه اصلی این گیاه وجود بذره‌های بدون پوست می باشد که مصرف مستقیم و یا روغن گیری از آن را تسهیل می نماید. انجام تحقیقات متعددی که بر روی این گیاه صورت گرفت به کشف مواد موثره ارزشمندی در بذره‌های آن انجامید. مهمترین ترکیبات موجود در روغن حاصل از بذره‌های کدوی تخمه کاغذی که موجب شده است از قرن بیستم در مجامع دارویی دنیا مطرح گردد، شامل اسیدهای چرب، دلتا -۷- فیتوسترول، (سیتوسترول)، ویتامین E ویتامین A کاروتینوئیدها و پروتوکلوروفیل می باشند. از جمله خواص درمانی مربوط به مواد موثره موجود در روغن به دست آمده از دانه های این نوع کدو، درمان بیماری های تورم پروستات و سوزش مجاری ادراری می باشد که علت این خواص مربوط به حضور دلتا -۷- فیتوسترول و عنصر معدنی روی (Zn) در روغن دانه ها می باشد. با توجه به این که در گیاهان دارویی مختلف، تولید مواد موثره عمدتاً در شرایط حاد محیطی (تنش)، افزایش می یابند، لذا با این ایده، تحقیقی با عنوان «تاثیر تنش شوری بر میزان عملکرد روغن، فیتوسترول و عنصر معدنی روی در کدوی تخمه کاغذی» در سال های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ در محل دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس انجام گرفت. در این تحقیق، بذره‌های این گیاه را برای مدت ۳۶ ساعت در غلظت های ۰، ۲/۵، ۵ و ۱۰ گرم در لیتر NaCl به صورت گروه های مجزا، خیسانده و پس از شستشو با آب معمولی کشت شدند. مرحله بعدی تیمارهای نمک از زمان چهار برگگی آغاز می شد و تا زمان گلدهی ادامه یافت. نتایج به دست آمده نشان دارد که تیمارهای ۲/۵ و ۵ گرم در لیتر NaCl که به ترتیب دارای EC برابر ۳۹۰ و ۷۸۰ Ms/cm بودند موجب افزایش عملکرد روغن کل، فیتوسترول و میزان روی موجود در بذرها شده اند. نتایج به دست آمده در هر دو سال آزمایش یکسان بوده است. با توجه به این نتایج می توان با بررسی های منطقه ای موجبات تامین ماده اولیه با کیفیت بالا را برای تولید داروی حاصل از مواد موثره این گیاه را فراهم نمود که با این عمل علاوه بر اشتغال زایی و کاهش درصد بیکاری در کشور بتوان با تامین نیاز داخلی به این دارو، نظری هم به صادرات و مسئله ارز آوری آن داشت.